

ZARYS
PROGRAMU FORMACYJNEGO
LITURGICZNEJ SŁUŻBY OŁTARZA
ARCHIDIECEZJI GNIEŹNIEŃSKIEJ

ZARYS
PROGRAMU FORMACYJNEGO
LITURGICZNEJ SŁUŻBY OŁTARZA
ARCHIDIECEZJI GNIEŹNIEŃSKIEJ

Propozycja

Gniezno 2019

© Rafał Wojciechowski

© Wydawnictwo Gaudentinum

Redakcja – Rafał Wojciechowski

Konsultacja – ks. dr Jakub Dębiec

Wydawca:

Wydawnictwo Gaudentinum

Klasa /Wiek	Stopnie KDSL	Funkcje	Stopnie proponowane w AG	Forma duszpasterstwa w diecezji
I/7				
II/8				
III/9	Kandydat	Kandydat	Kandydat	
IV/10	Choralista	Choralista	Ministrant	
V/11	Ministrant Światła	Ministrant Światła		
VI/12	Ministrant Księgi	Ministrant Księgi, Krzyża	Starszy Ministrant	
VII/13	Ministrant Ołtarza	Ministrant Wody, Kadzidła, Ołtarza		
VIII/14	Ministrant słowa Bożego ONŻ 0	Lektor Psalterzysta Komentator	Lektor	Dekanalna Szkoła Lektora
I PP/15	ONŻ I	Ceremoniarz	Ceremoniarz	Archidiecezjalna Szkoła Ceremoniarza
II PP /16	ONŻ II		Animator	Archidiecezjalna Szkoła Animatora
III PP /17	ONŻ III			
IV PP /18				

I. Uwagi ogólne do programu formacyjnego

1. Należy odróżnić stopnie formacyjne od funkcji liturgicznych.
2. Ksiądz Franciszek Blachnicki zaproponował następujące stopnie w LSO: kandydat, choralista, ministrant światła, ministrant księgi, ministrant ołtarza i ministrant słowa Bożego. Dalej formację LSO łączył ściśle z formacją oazową.
3. Za ks. F. Blachnickim funkcje liturgiczne to: choralista, ministrant światła, ministrant księgi, ministrant krzyża, ministrant wody, ministrant kadzidła, ministrant ołtarza, lektor (ministrant słowa Bożego), komentator, psalterzysta, ceremoniarz.
4. Uwzględniając bogactwo całościowego programu, przygotowanego przez ks. Blachnickiego i dostosowując go do realiów obecnych w naszej archidiecezji, proponuje się połączenie niektórych stopni. Stąd zasadniczymi stopniami w liturgicznej służbie ołtarza archidiecezji gnieźnieńskiej są: kandydat, ministrant, ministrant starszy, lektor, ceremoniarz i animator.
5. Opcja ministranta starszego jest propozycją, zwłaszcza dla większych parafii, gdzie grupa jest liczniejsza. Przy liczebności ok. 10 ministrantów, nie ma potrzeby tworzenia oddzielnego stopnia.
6. Formacja kandydatów, ministrantów i starszych ministrantów spoczywa na parafii. Przygotowaniem lektorów zajmują się Dekanalne Szkoły Lektora, formacją ceremoniarzy – Archidiecezjalna Szkoła Ceremoniarza, a animatorów – Archidiecezjalna Szkoła Animatora.
7. Osobnym wydarzeniem jest Archidiecezjalna Szkoła Kantora, która kształci kantorów i psalterzystów. Ponieważ ani kantor, ani psalterzysta nie są stopnia w LSO, ale

funkcjami liturgicznymi, nie wpisuje się tej inicjatywy bezpośrednio w stały program formacyjny.

8. Zbiórki powinny odbywać się w ramach stopni, z uwzględnieniem większych uroczystości, gdzie razem powinna zgromadzić się cała wspólnota LSO.

II. Kandydaci

Obejmuje uczniów III klasy szkoły podstawowej, przygotowujących się do przyjęcia I Komunii Świętej.

Szczegółowe konspekty do wykorzystania:

- Duszpasterstwo Służby Liturgicznej *Kandydat na ministranta*, Kraków 1985.
 - D. Gruchlik, *Przystąpię do ołtarza Bożego. Zbiórki z kandydatami na ministrantów*, Poznań 2011.
1. Formację kandydata dzielimy na trzy części:
- a) Od września do Uroczystości Chrystusa Króla
„Kto to jest ministrant?”
Obejmuje 11 spotkań, kształtuje cechy ministranta (m.in. wdzięczność, uczynność, pracowitość, posłuszeństwo, koleżeńskość, okazywanie szacunku, systematyczność), zapoznaje ze słowniczkiem liturgicznym
 - b) Od adwentu do Wielkanocy
„Posługa ministranta”
Obejmuje 15 spotkań, kształtuje umiejętności ministranta (składanie komży, dzwonienie, skłony, postawy i gesty w liturgii, skupienie, milczenie), zapoznaje ze słowniczkiem liturgicznym oraz podstawami służenia przy ołtarzu
 - c) Od Wielkanocy do czerwca
„Kościół – miejsce posługi ministranta”
Obejmuje siedem spotkań, kształtuje postawę ministranta (radosną, modlitewną, otwartą, pokorną), zapoznaje ze szczegółami służenia przy ołtarzu i zwyczajami parafialnymi.

2. Konieczne jest, aby przynajmniej początkowe zbiórki z kandydatami odbywały się w oddzieleniu od pozostałych ministrantów. Przynajmniej w pierwszym okresie formacji, kandydaci nie powinni wykonywać żadnych czynności w czasie liturgii.
3. Dobrym zwyczajem byłoby, jeżeli formacja faktycznie rozpoczęła się we wrześniu, aby w uroczystość Chrystusa Króla Wszechświata lub I niedzielę adwentu zorganizować uroczyste rozpoczęcie kandydatury. Krótki obrzęd stanowiłby ważne wydarzenie zarówno dla przyszłych ministrantów, jak i ich rodziców. Może się to wiązać np. z wręczeniem samej komży (jeżeli pozostali ministranci mają kołnierze, rewerendy itd.).
4. Formacja kandydatów kończy się uroczystą promocją na stopień ministranta, która odbywa się albo w czerwcu, albo we wrześniu (w okolicy święta św. Stanisława Kostki).

III. Ministrant

Obejmuje uczniów IV i V klasy szkoły podstawowej.

1. Formacja na tym stopniu rozpoczyna się od uroczystej promocji. Obejmuje treści, objęte przez ks. Blachnickiego w programie formacyjnym choralistów i ministranta światła.
2. Tematy poruszane w ramach zbiórek to idea dziecięctwa Bożego, co charakteryzuje trzyletni okres formacyjny w tym wieku, który ks. Blachnicki połączył ściśle z Oazą Dzieci Bożych.
3. Konspekty zbiórek zakładają spotkania:
 - a) Dotyczące znaczenia światła w liturgii oraz Piśmie Świętym
 - b) Posługi przy świecach w czasie Mszy świętych i różnych sakramentów
 - c) Omówienie szczegółowo modlitwy „Ojcze nasz”
4. Zbiórki dla ministrantów w tym wieku nie powinny być dłuższe niż pół godziny, uatrakcyjnione w różny sposób (gry, prezentacje itd.).

IV. Ministrant starszy

Obejmuje uczniów VI i VII klasy szkoły podstawowej.

1. Można zorganizować, w połączeniu z promocją kandydatów na ministrantów, także promocję ze stopnia ministranta na ministranta starszego, zwłaszcza jeśli towarzyszy temu zmiana w stroju liturgicznym.
2. Konspekty zbiórek obejmują (w VI klasie):
 - a) Zapoznanie z księgami liturgicznymi
 - b) Omówienie roku liturgicznego
 - c) Znaczenie znaku krzyża
 - d) Aktualizację liturgii w życiu
3. W siódmej klasie obejmują:
 - a) Znaczenie ołtarza i darów ofiarnych
 - b) Liturgii Mszy, sakramentów i sakramentaliów
 - c) Posługi ministranta wody wraz ze znaczeniem wody
 - d) Posługi ministranta kadzidła wraz ze znaczeniem kadzidła

V. Lektor

1. Formacją kandydatów na lektorów zajmują się Dekanalne Szkoły Lektora. Kandydatami na lektora mogą być uczniowie ósmej klasy szkoły podstawowej.
2. Poza formacją w dekanacie, kandydaci na lektorów powinni mieć swoją formację w parafii. Warto w ramach grupy lektorów organizować osobne zbiórki, które będą pogłębiały znajomość Pisma Świętego i modlitwę słowem Bożym.
3. Lektorów w parafii można podzielić na lektorów-kandydatów i lektorów-uprawnionych (pobłogosławionych).
4. Jedną z form zbiórek lektorskich mogą być tzw. kręgi biblijne, gdzie lektorzy wspólnie czytają słowo Boże, dzielą się tym, co ich dotyka.
5. Warto wprowadzić zwyczaj, że lektorzy przygotowują na każdą niedzielę modlitwę powszechną, dostosowaną do realiów parafii i aktualnych wydarzeń.
6. Inną formą zaangażowania jest też przygotowywanie komentarzy. Lektorzy w ramach zbiórek powinni nauczyć się, jak przygotowywać komentarze.

VI. Inne uwagi do zbiórek w ciągu całego roku

1. Opiekun/animator nie może zapominać o urodzinach czy imieninach członków LSO – w ramach zbiórek, np. raz w miesiącu, powinno złożyć się życzenia wszystkim jubilatam czy solenizantom.
2. Wyjątkowym momentem w ciągu roku jest spotkanie opłatkowe (Wigilia LSO). Warto na nią zaprosić także rodziców.
3. Poza regularnymi zbiórkami ważne są różne inicjatywy sportowe, jednak nie mogą one zdominować formacji.
4. Trzeba dbać o rozwój wspólnotowości w LSO, dlatego przydatne są różne wyjazdy (kino, basen, gokarty itp.) oraz spotkania (ognisko, grill).

VII. Przykładowe kalendarium parafialnej grupy LSO

(z wyłączeniem konspektów spotkań według programu formacyjnego)

Wrzesień

- Msza święta wspólnotowa
- Mecz i grill na rozpoczęcie nowego roku
- Przyjęcie do grona nowych ministrantów

Październik

- Wyjazd na mecz Lecha Poznań

Listopad

- Odwiedziny na cmentarzu z modlitwą za zmarłych
- Wieczór andrzejkowy

Grudzień

- Adwentowy dzień skupienia dla LSO w parafii/dekanacie
- Wigilia LSO

Styczeń

- Kolęda

Luty

- Wyjazd do kina

Marzec

- Wielkopostny dzień skupienia dla LSO w parafii/dekanacie
- Wyjazd na gokarty

Kwiecień

- Udział w Ogólnopolskich Obchodach ku czci św. Wojciecha

Maj

- Udział w Archidiecezjalnym Dniu Lektora
- Wycieczka rowerowa

Czerwiec

- Wyjazd na mecz żużlowy Startu Gniezno
- Msza na zakończenie roku, wyróżnienie niektórych ministrantów
- Ognisko i mecz

Wakacje

- Letni wyjazd
- Wycieczki rowerowe
- Wyjazdy nad jezioro itp.

VIII. Siedem zadań tygodnia

1. Posługa podczas niedzielnej Mszy świętej.
2. Posługa podczas Mszy świętej w tygodniu.
3. Udział w tygodniowym spotkaniu (zbiórce).
4. Wypełnienie „słowa życia”.
5. Nauka dobrej modlitwy.
6. Apostolstwo w rodzinie.
7. „Aby lepiej służyć braciom”.

Zadania odpowiednio dostosowujemy do wieku ministrantów. O ile kwestia trzech pierwszych zadań nie budzi żadnych wątpliwości, o tyle trzeba wyjaśnić pozostałe.

Wypełnienie „słowa życia”

To zadanie jest związane z pracą nad własnym charakterem. Są to zadania tygodniowe, krótkie i proste, często propozycje dobrych uczynków, gdzie w sposób szczególny w tym tygodniu ministrant pilnuje się, aby je zrealizować. Nie wymagają one dodatkowego czasu na ich wykonanie. Na następnej zbiórce wszyscy wspólnie omawiają, czy udało się wszystko zrealizować oraz w czym pojawiły się problemy.

Dla przykładu, „słowem życia” dla ministrantów (klasa IV-V) mogą być:

- a) Codziennie przez kilka minut pomodłę się w ciszy przed krzyżem w domu
- b) Odmówię sobie coś słodkiego
- c) Przed wyjściem z kościoła odmówię „Chwała Ojcu”
- d) Przyjdę na dodatkową Mszę świętą w tygodniu
- e) Nie przeklnę

- f) Nie skłamię
- g) Pomodłę się o wzrost wiary
- h) Podziękuję rodzicom za ich obecność
- i) W danym dniu nie włączę komputera/telewizora itp.
- j) Dowiem się, jaka była data mojego chrztu

Dla ministrantów starszych (klasa VI-VII):

- a) Odmówię codziennie wybraną przez siebie modlitwę
- b) Codziennie ograniczę korzystanie z internetu do jednej godziny
- c) Codziennie przeczytam jedno zdanie z Ewangelii
- d) Codziennie powtórzę wiadomości z poprzedniej zbiórki
- e) Pomogę w porządkach w kościele
- f) Zrobię porządek w ministranckich szatach liturgicznych
- g) Pomodłę się codziennie do patrona parafii

Nauka dobrej modlitwy

Chodzi o modlitwę osobistą ministranta i modlitwę wspólnotową. W ramach zbiórek należy przybliżać ministrantom różne formy modlitwy. Poza tradycyjnymi modlitwami, warto (zwłaszcza tych starszych) nauczyć modlitwy własnymi słowami, modlitwy lekturą Pisma Świętego. Warto też, aby ministranci znali wagę modlitwy nawzajem za siebie. Jednym ze „słów życia” może być zadanie modlitwy za danego kolegę-ministranta przez cały tydzień. Trzeba też wskazać ministrantom, że mogą przyjąć Komunię świętą w jakieś intencji. Należy wtedy ukazać znaczenie Ofiary Mszy świętej. Ważną rzeczą jest też kształtowanie postawy milczenia. Nie chodzi tu o zwykłą ciszę w zakrystii, ale takie wypracowanie postawy, aby ministranci potrafili modlić się ciszą i w ciszy. Koniecznie na każdej zbiórce musi być obecna jakaś forma modlitwy.

Apostolstwo w rodzinie

Łączy się to po części ze „słowem życia”. Należy tu zwrócić uwagę na modlitwę rodzinną – ministrant może być tym, którzy przekona domowników do wspólnej modlitwy, jeżeli sam zrozumie jak ona jest ważna i potrzebna. Poza tym ministrant zawsze powinien zwracać uwagę na swoją postawę wobec rodziców.

Czyny wobec rodziców, które należy wykonywać:

- Bądź im posłuszny
- Bądź im wdzięczny
- Pamiętaj o nich zawsze, zwłaszcza w modlitwie
- Mów do nich i o nich z szacunkiem
- Staraj się ich zrozumieć
- Okazuj im zaufanie, opowiadaj o swoich przeżyciach
- Wnoś domu dużo radości i zgody

Czyny wobec rodziców, których należy unikać:

- Nie krzycz na nich, nie podnoś na nich ręki
- Nie okłamuj ich
- Nie mów o nich źle
- Nie bądź niegrzeczny
- Nie gniewaj się na nich
- Nie wstydz się ich
- Nie martw się ich postępowaniem

„Aby lepiej służyć braciom”

Związane jest to z tematyką zbiórek, poznawaniem różnych świętych czy osób, będących dobrym przykładem. Poza tym dotyczy to także uczestnictwa we wspólnych grach i zabawach, organizowanych np. w ramach zbiórek.